

«Πράσινη γωνιά μες τη γειτονιά»

Ζωή Πολυχρόνου¹, Ασημίνα Καραμούζη²

1. Δασκάλα - 2^ο Δημοτικό Σχολείο Χαλκίδας
Med Σπουδές στην Εκπαίδευση ΕΑΠ
Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Θεατρικών Σπουδών ΑΠΚΥ
zoipol64@gmail.com
2. Δασκάλα Ολοήμερου - 2^ο Δημοτικό Σχολείο Χαλκίδας
Ψυχολόγος
seminaki88@yahoo.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το αστικό και περιαστικό πράσινο έχει ζωτική σημασία για την υγεία, την αναψυχή και την ποιότητα ζωής των κατοίκων των πόλεων. Είναι πνεύμονας οξυγόνου στην πόλη και καταφύγιο ζωής για πολλούς οργανισμούς. Οι μαθητές από πολύ μικρή ηλικία μπορούν να συμβάλλουν στη διατήρηση του πρασίνου στην πόλη τους και κυρίως στη γειτονιά τους για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Στην παρούσα εργασία αναλύεται το πρόγραμμα που εκπόνησε η περιβαλλοντική ομάδα τάξης Γ'2 του 2^{ου} Δημοτικού Σχολείου Χαλκίδας το σχολικό έτος 2013-14 με τίτλο «Πράσινη γωνιά ... μες τη γειτονιά». Οι μαθητές εντόπισαν την «πράσινη γωνιά» στη γειτονιά τους, παρατήρησαν ζώα και φυτά, ανακάλυψαν τις αλληλεπιδράσεις τους, προσέγγισαν το περιβάλλον με τις αισθήσεις τους, κατανόησαν τη σημασία του αστικού και περιαστικού πρασίνου για την πόλη. Οι μέθοδοι που εφαρμόστηκαν στο συγκεκριμένο πρόγραμμα ήταν ο καταγισμός ιδεών, η συζήτηση, η μελέτη πεδίου, τα παιχνίδια σε ανοιχτό χώρο, η δραματοποίηση. Η έναρξη του προγράμματος πραγματοποιήθηκε μέσα από το πρωτοποριακό πρόγραμμα «Βιβλία σε ρόδες» με σκοπό την καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας και την πρακτική του δανεισμού. Μέσα από το συγκεκριμένο πρόγραμμα οι μαθητές καλλιέργησαν τη συνεργασία, την αμοιβαιότητα, την υπευθυνότητα κι ευαισθητοποιήθηκαν για την προστασία του αστικού και περιαστικού πρασίνου για μια καλύτερη ποιότητα ζωής.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Σχολικά Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: πράσινη γωνιά, γειτονιά, αστικό – περιαστικό πράσινο, μελέτη πεδίου, βιβλία σε ρόδες, περιβαλλοντική ομάδα, 2^ο Δημοτικό Σχολείο Χαλκίδας

ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Σκοπός του προγράμματος είναι η ευαισθητοποίηση των μικρών μαθητών για την προστασία του αστικού και περιαστικού πρασίνου της περιοχής τους για μια καλύτερη ποιότητα ζωής.

Στόχοι του προγράμματος:

- Να κατανοήσουν οι μαθητές τη σημασία του αστικού και περιαστικού πρασίνου για την πόλη τους.
- Να αναγνωρίσουν την αξία των χώρων πρασίνου ως πνεύμονες της πόλης και ως καταφύγιο ζωντανών οργανισμών.
- Να παρατηρήσουν ζώα και φυτά και να ανακαλύψουν τις αλληλεπιδράσεις τους και τον ρόλο τους στο οικοσύστημα της περιοχής τους.
- Να αναπτύξουν οικολογική συνείδηση και να συμβάλλουν για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στην περιοχή τους.
- Να συμμετέχουν ενεργά στη βελτίωση των συνθηκών της περιοχής τους.
- Να αναπτύξουν την κριτική τους ικανότητα και την ανακαλυπτική τους δράση.
- Να εκφραστούν δημιουργικά μέσα από διάφορες μορφές τέχνης (μουσική, θεατρικά δρώμενα, εικαστικά).
- Να αναβιώσουν διάφορα πατροπαράδοτα έθιμα στις πράσινες γωνιές της γειτονιάς τους συνεχίζοντας την παράδοση.
- Να καλλιεργήσουν τη φιλαναγνωσία μέσα από την αφήγηση και τον δανεισμό βιβλίων με θέμα τα δέντρα και το δάσος.
- Να αναπτύξουν τη συνεργασία, την υπευθυνότητα, την πρωτοβουλία, τον αλληλοσεβασμό μέσα από ομαδικές δραστηριότητες.

Δραστηριότητες στην «πράσινη γωνιά» της γειτονιάς μας

ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Η εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία (ΕΠΑ) προωθεί ένα παιδαγωγικό πλαίσιο με βασικά χαρακτηριστικά τη βιωματική μάθηση, την ενεργό συμμετοχή του μαθητή στη διαδικασία της μάθησης, την αξιοποίηση της προϋπάρχουσας γνώσης και εμπειρίας, την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και της άμεσης δράσης, τη διεπιστημονική και διαθεματική προσέγγιση των θεμάτων, την καλλιέργεια αξιών και τη δημιουργία νέων προτύπων, στάσεων και συμπεριφορών, το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία. Για να στηρίξει αυτό το πλαίσιο η ΕΠΑ υιοθετεί διδακτικές μεθόδους οι οποίες είναι εναλλακτικές σε σχέση με αυτές που εφαρμόζονται στη σημερινή εκπαίδευση (Φλογαΐτη, 2008).

Μερικές από αυτές είναι ο καταγισμός ιδεών, η συζήτηση, η μελέτη πεδίου, τα παιχνίδια σε ανοιχτό χώρο, η δραματοποίηση, οι οποίες και εφαρμόστηκαν στο συγκεκριμένο πρόγραμμα.

Με τον καταγισμό ιδεών οι μαθητές ανακαλούν συνειρμικά προϋπάρχουσες αντιλήψεις για ένα περιβαλλοντικό θέμα και προβαίνουν σε ελεύθερη έκφραση ιδεών. Οι μαθητές εξέφρασαν ελεύθερα τις απόψεις τους, τις ιδέες τους σχετικά με την παρουσία πρασίνου στην περιοχή τους, στη συνέχεια έγινε καταγραφή των απόψεων και τέλος ακολούθησε συζήτηση με ανάλυση των απόψεων (ΥΠΕΠΘ-ΠΙ, 2008).

Η συζήτηση είναι μια μέθοδος που συμβάλλει στην ανταλλαγή απόψεων και ιδεών σχετικά με ένα περιβαλλοντικό ζήτημα. Με τη συζήτηση οι μαθητές αντάλλαξαν απόψεις και ιδέες σχετικά με τα οφέλη του πρασίνου στην περιοχή τους, τους εχθρούς και τους τρόπους προστασίας του. Η συζήτηση συντελεί στην ανάλυση των θεμάτων, στην ανταλλαγή απόψεων, στην εξεύρεση λύσεων του προβλήματος, στην αλλαγή στάσεων των συμμετεχόντων (Γεωργόπουλος & Τσαλίκη, 2003).

Η μελέτη πεδίου (field trip) αναφέρεται σε μια δραστηριότητα που σχεδιάζεται από πριν και πραγματοποιείται συμμετοχικά και βιωματικά σε μαθησιακά περιβάλλοντα έξω από την αίθουσα διδασκαλίας, σε υπαίθριους χώρους. Σκοπός αυτής της μεθόδου είναι να γνωρίσουν οι μαθητές το περιβάλλον και τα περιβαλλοντικά προβλήματα μέσα σε πραγματικές συνθήκες (Φλογαΐτη, 2008). Τα στάδια που περιλαμβάνει είναι: η προετοιμασία του εκπαιδευτικού (προπαρασκευαστική επίσκεψη και εξοικείωση με το αντικείμενο μελέτης, διεξαγωγή τυπικών διαδικασιών), η προετοιμασία των μαθητών (διατύπωση στόχων, οργάνωση δραστηριοτήτων που θα πραγματοποιηθούν κατά τη διάρκεια της επίσκεψης, άντληση στοιχείων από πηγές πληροφόρησης), η εργασία στο πεδίο (χωρισμός των μαθητών σε ομάδες, υλοποίηση δραστηριοτήτων με παρατήρηση, καταγραφή στοιχείων, δειγματοληψία), η εργασία στην τάξη με επεξεργασία όλων των στοιχείων που συνέλεξαν οι μαθητές, σύνθεση των εργασιών και ανατροφοδότηση (ΥΠΕΠΘ-ΠΙ, 2008). Στο συγκεκριμένο πρόγραμμα οι μαθητές πραγματοποίησαν μελέτη πεδίου στο πάρκο της γειτονιάς τους χωρισμένοι σε ομάδες. Με την εργασία σε ομάδες οι μαθητές αναπτύσσουν αξίες, στάσεις και δεξιότητες μέσα από την αλληλεπικοινωνία με τα άλλα μέλη της ομάδας, καλλιεργούν την κριτική σκέψη και τη δημιουργικότητα. Η εργασία σε ομάδες συμβάλλει δυναμικά στη συναισθηματική ανάπτυξη και στην ψυχική υγεία των μαθητών (Ματσαγγούρας, 1995). Στη διάρκεια της επίσκεψης οι μαθητές μπόρεσαν να χρησιμοποιήσουν όλες τις αισθήσεις τους, να παρατηρήσουν, να καταγράψουν, να συλλέξουν διάφορα ευρήματα από την περιοχή της μελέτης. Στη συνέχεια επεξεργάστηκαν όλα τα στοιχεία που συνέλεξαν στο πεδίο, τα συνέθεσαν και κοινοποίησαν τα αποτελέσματα της μελέτης τους στη σχολική κοινότητα και στους κατοίκους της περιοχής.

Τα παιχνίδια σε ανοιχτό χώρο (outdoor games) χαρακτηρίζονται από το στοιχείο της περιπέτειας, ενώ κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού η λήψη αποφάσεων, η επίλυση προβλήματος και η ανάληψη ευθύνης συμβάλλουν στην

προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη του μαθητή (Γεωργόπουλος & Τσαλίκη, 2003). Για την ανάπτυξη των παιχνιδιών διατυπώθηκαν ο σκοπός και οι επιμέρους στόχοι, δόθηκαν οι οδηγίες για την εφαρμογή τους, διασφαλίστηκε η ασφάλεια των μαθητών και εξασφαλίστηκε η συμμετοχή τους. Οι μαθητές βίωσαν την περιπέτεια και την αναζήτηση και διατηρήθηκε το ενδιαφέρον τους μέσα από την αλληλεπίδραση που είχαν μεταξύ τους αλλά και με το περιβάλλον.

Η *δραματοποίηση* είναι μια αυτοσχέδια μίμηση θεατρικής παράστασης, η οποία αναφέρεται σε μια πράξη, σε μια κατάσταση, σε ένα διάλογο. Ο εκπαιδευτικός και οι μαθητές επιλέγουν ένα κείμενο με περιβαλλοντικό περιεχόμενο και οι μαθητές συγγράφουν έναν διάλογο που στηρίζεται στο κείμενο. Η διαδικασία που ακολουθείται είναι η επιλογή του κειμένου, η συγγραφή του διαλόγου και η απόδοση (θεατρική παράσταση) του διαλόγου από τους μαθητές (ΥΠΕΠΘ-ΠΙ, 2008). Οι μαθητές δραματοποίησαν κείμενα από βιβλία που δανείστηκαν από το «βαλιτσάκι της γνώσης».

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Το «βαλιτσάκι της γνώσης» στο σχολείο μας

Η έναρξη του προγράμματος έγινε με την προσέγγιση της «πράσινης γωνιάς» του σχολείου μας. Αυτό επιτεύχθηκε μέσα από το πρωτοποριακό πρόγραμμα «*Βιβλία σε ρόδες*», με σκοπό την καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας στους μαθητές, την πρακτική του δανεισμού, καθώς και την προσέγγιση της «πράσινης γωνιάς» του σχολείου με διάφορες δραστηριότητες. Το «*βαλιτσάκι της γνώσης*», όπως το ονομάσαμε, ήταν μια κινητή βιβλιοθήκη που έφτασε στην τάξη μας, παρέμεινε περίπου τρεις εβδομάδες και έδωσε τη δυνατότητα στους μαθητές όχι μόνο να διαβάσουν ή να ακούσουν τα βιβλία στο σχολείο, αλλά και να δανειστούν κάποιο από αυτά στο σπίτι τους. Το θέμα των βιβλίων ήταν: **Δέντρα – Δάσος**.

Αφήγηση παραμυθιού από το «βαλιτσάκι της γνώσης»

Μερικά από τα βιβλία στα οποία έγινε αφήγηση και πραγματοποιήθηκαν δραστηριότητες ήταν:

- *Η μικρή*, Jessica Meserve, Επόμενος Σταθμός
- *Το δέντρο που έδινε*, Σελ Σιλβερστάιν, Δωρικός
- *Τα δέντρα του κήπου μου*, Πατάκης
- *Φυτρώνει, φυτρώνει ο σπόρος: Μια πρώτη ματιά στον κύκλο της ζωής ενός δέντρου*, Σαμ Γκόντουν, Πατάκης
- *Το σποράκι ταξιδεύει*, Eric Carle, Καλειδοσκόπιο
- *Τα δέντρα μας*, Θέτη Χορτιάτη, Πατάκης
- *Το δέντρο που είχε φτερά*, Αγγελική Δαρλάση, Παπαδόπουλος

Δραστηριότητες στην αυλή του σχολείου

Δραστηριότητες που έγιναν:

- Το παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού, ανακαλύπτοντας το «βαλιτσάκι της γνώσης».
- Συλλογή υλικών από τα δέντρα της αυλής του σχολείου.
- Παρατήρηση διαφορετικών ειδών φύλλων των δέντρων και ζώων στους κορμούς των δέντρων.
- Κατασκευή δέντρων και ζώων με φυσικά υλικά.
- Κατασκευές με αποτυπώματα των δέντρων.
- Εικονογράφηση σκηνών από τις ιστορίες των βιβλίων.
- Δραματοποίηση με κείμενα μέσα από τα βιβλία που διάβασαν οι μαθητές.

Παιχνίδια με την αίσθηση της αφής

Στη συνέχεια εφαρμόσαμε το πρόγραμμα «**Πράσινη γωνιά μες τη γειτονιά**».

Δραστηριότητες που έγιναν:

- Χωρισμός των μαθητών σε ομάδες των τεσσάρων ατόμων.
- Περιήγηση στη γειτονιά για την ανακάλυψη γωνιών πρασίνου (πάρκο, δεντροστοιχίες των δρόμων, καταπράσινα μπαλκόνια.).
- Συζήτηση για την ύπαρξη πρασίνου στη γειτονιά μας.
- Ανακάλυψη του δέντρου που κυριαρχεί στη γειτονιά μας, η λεμονιά.
- Συλλογή φυσικών υλικών και κατασκευή του δέντρου της λεμονιάς.
- Ζωγραφική με θέμα: «Τα δέντρα της γειτονιάς μας».
- Εντοπισμός της πράσινης γωνιάς: Το κοντινό πάρκο που βρίσκεται στο σχολείο μας.
- Περιγραφή του χώρου (με δέντρα, θάμνους, πόες, με νερό, χωρίς σκουπίδια).
- Συζήτηση για τα οφέλη της ύπαρξης της πράσινης γωνιάς, τους εχθρούς και τους τρόπους προστασίας της.
- Χαρτογράφηση του χώρου και οριοθέτησή του με οδούς.
- Ενημέρωση των κατοίκων της περιοχής για την ενασχόλησή μας με την «πράσινη γωνιά».
- Προσέγγιση του περιβάλλοντος του πάρκου με τις αισθήσεις μας. Αξιοποίηση της αίσθησης της ακοής για την αναγνώριση ήχων στο περιβάλλον του πάρκου. Καταγραφή ήχων του πάρκου με μαγνητοφώνακι. Συμπλήρωση φύλλων εργασίας. Αξιοποίηση της αφής για την αναγνώριση διαφόρων στοιχείων του πάρκου. Παιχνίδι: «Κλείνω τα μάτια».
- Παρατήρηση διαφορετικών φυτικών ειδών και διαχωρισμός τους σε δέντρα, θάμνους, πόες. Συμπλήρωση φύλλων εργασίας.
- Αναγνώριση των διαφορετικών μερών των φυτών, ανάδειξη του ρόλου τους. Συμπλήρωση φύλλων εργασίας.
- Ανακάλυψη διαφόρων ειδών ζώων: πεταλούδες, ζουζούνια, μέλισσες, μυρμήγκια. Συμπλήρωση φύλλων εργασίας.
- Αναφορά σε αβιοτικούς παράγοντες που υποστηρίζουν τη δημιουργία της φωτοσύνθεσης. Ανάδειξη της σχέσης αβιοτικών παραγόντων και φυτών. Συμπλήρωση φύλλων εργασίας. Παιχνίδι με καρτέλες (ήλιος, νερό, αέρας, έδαφος).
- Παιχνίδια: «Κυνηγητό», αγγίζοντας ένα δέντρο του πάρκου.
- Αναβίωση εθίμων: «Τα χελιδονίσματα», «Τα κάλαντα του Λαζάρου», «Η Περπερούνα» στις «πράσινες γωνιές» της γειτονιάς μας.
- Κατασκευή κάρτας για τη γιορτή της μητέρας με φυσικά υλικά.
- Κατασκευή μηνυμάτων και τοποθέτησή τους στο πάρκο.
- Κατασκευή δέντρου με άχρηστα υλικά και υλικά της φύσης.
- Συμμετοχή σε δεντροφύτευση στη Ριτσώνα σε συνεργασία με το Δασαρχείο Χαλκίδας.
- Αφήγηση παραμυθιού: «Ο άνθρωπος που φύτευε δέντρα» Jean Giono, Παπαδόπουλος.
- Συμμετοχή της περιβαλλοντικής ομάδας στο Θέατρο Παπαδημητρίου στην εκδήλωση που διοργάνωσε η Υπεύθυνη Σχολικών Δραστηριοτήτων Ν. Εύβοιας για την Ημέρα Περιβάλλοντος με το έθιμο της Περπερούνας.

- Θεατρικό δρώμενο: «Πράσινη γωνιά ... μες τη γειτονιά» στη γιορτή λήξης του σχολικού έτους. Τραγούδι: «Θέλω ένα πάρκο» της Α. Καψάσκη, Σ. Λάμπρου.
- Κατασκευή αναμνηστικού και παράδοση στη γιορτή λήξης του σχολείου.
- Αφήγηση παραμυθιού: «Ποιος άλλος μένει εδώ;» ΚΠΕ Καστοριάς.
- Συζήτηση με προτάσεις για βελτίωση της «πράσινης γωνιάς» της γειτονιάς μας.
- Δημοσιοποίηση των δραστηριοτήτων μας στις τοπικές εφημερίδες «Ευβοϊκή Γνώμη», «Πανευβοϊκό Βήμα».

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Η αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε μέσα από τις τρεις μορφές της, την αρχική, τη διαμορφωτική και την τελική.

Αρχική αξιολόγηση (διερεύνηση): Στην αρχή ερευνήθηκαν μέσα από τη συζήτηση οι προϋπάρχουσες γνώσεις και οι εμπειρίες των μαθητών σχετικά με τη σημασία του αστικού και περιαστικού πρασίνου στη ζωή της πόλης.

Διαμορφωτική αξιολόγηση: Κατά τη διάρκεια του προγράμματος γινόταν κατά τακτά χρονικά διαστήματα ανατροφοδότηση για να διαπιστωθεί αν είχαν επιτευχθεί οι στόχοι που είχαν τεθεί κι αν παρέμενε αμείωτο το ενδιαφέρον και η συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα.

Τελική αξιολόγηση: Στη φάση αυτή έγινε έλεγχος για να διαπιστωθεί αν επιτεύχθηκαν οι στόχοι και σε ποιο βαθμό κι αν υπήρξε αλλαγή στη στάση και τη συμπεριφορά των μαθητών μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος. Στη γιορτή λήξης του σχολικού έτους πραγματοποιήθηκε παρουσίαση των δράσεων του προγράμματος σε γονείς, μαθητές, εκπαιδευτικούς και φορείς της τοπικής κοινωνίας.

Θεατρικό δρώμενο: «Πράσινη γωνιά μες τη γειτονιά»

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης «Πράσινη γωνιά μες τη γειτονιά» εντάσσεται στο Θεματικό Δίκτυο Π.Ε. «Οι Πράσινες Γωνιές της Γειτονιάς μου» το οποίο υποστηρίζεται από την Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης (ΕΕΠΦ).

Σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος οι μαθητές συμμετείχαν σε όλες τις δραστηριότητες με ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Με πολλή χαρά υποδέχτηκαν στο σχολείο το «βαλιτσάκι της γνώσης», όπου μέσα από την αφήγηση των ιστοριών ταξίδεψαν στα δέντρα των κήπων, στα δέντρα των αυλών των σπιτιών, σε απέραντα καταπράσινα δάση κι έμαθαν τα μυστικά του σπόρου.

Με πολύ ενθουσιασμό επίσης, περιηγήθηκαν στη γειτονιά γύρω από το σχολείο και εντόπισαν την «πράσινη γωνιά» που ήταν το κοντινό πάρκο. Οι τακτικές επισκέψεις στο πάρκο περιελάμβαναν διάφορες δραστηριότητες, όπως παρατήρηση και ανακάλυψη φυτών και ζώων, προσέγγιση του περιβάλλοντος μέσα από τις αισθήσεις, παιχνίδια, κατασκευές με φυσικά υλικά, τα οποία ήταν ιδιαίτερα ευχάριστα για τους μαθητές. Μέσα από τις δραστηριότητες αυτές οι μαθητές καλλιέργησαν τη συνεργασία, την ομαδικότητα, την υπευθυνότητα, την αγάπη για τον τόπο τους. Συνειδητοποίησαν τη σημασία του πρασίνου στη ζωή τους, ευαισθητοποιήθηκαν για την προστασία του και υποσχέθηκαν ότι θα συμβάλλουν ως αυριανοί πολίτες στην προστασία του περιβάλλοντος για μια καλύτερη ποιότητα ζωής.

Το μήνυμα που δίνουν οι μαθητές: «Προστατέψτε το περιβάλλον»

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γεωργόπουλος, Α. & Τσαλίκη, Α. (2003). *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.
- Ελληνική Εταιρία Προστασία της Φύσης (2006). *Οι Πράσινες Γωνιές της Γειτονιάς μου*. Προτάσεις για εκπαιδευτικές δραστηριότητες και προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Αθήνα: Εμπορική Τράπεζα.
- Ματσαγγούρας, Η. (1995). *Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- ΥΠΕΠΘ –ΠΙ (2008). *Οδηγός Ανάπτυξης Διαθεματικών Δραστηριοτήτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- Φλογαΐτη, Ε. (2008). Σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις για τη μελέτη του περιβάλλοντος και των περιβαλλοντικών ζητημάτων. Στο: Α. Δημητρίου, Ε. Φλογαΐτη. *Εισαγωγή στο Φυσικό και Ανθρωπογενές Περιβάλλον: Εκπαίδευση για το περιβάλλον*. (Κεφ 2, σ. 43-66). Πάτρα: ΕΑΠ.

